

MAAILMAN ÄÄRIIN

 Nuoret
Suomen Punainen Risti

Maailman ääriin

Maailman ääriin -merkki on kansainvälisyyttä käsittelevistä merkeistä helpoin ja lähestymistavaltaan kevein. Se sopii erityisesti 7–10-vuotiaille varhaisnuorille johdannoksi kansainvälisyysteemaan.

Merkin tavoitteena on, että varhaisnuori

- * tiedostaa maailmassa olevan lukuisia erilaisia kulttuureita, mikä on suuri rikkaus
- * ymmärtää kulttuurin vaikuttavan ihmisen elämän ulkoisiin seikkoihin, mutta myös mieltymyksiin ja arvoihin
- * tutustuu vieraisiin maihin ja kulttuureihin sekä ihmisten elämään niissä.

Maailman ääriin -merkki johdattaa varhaisnuoret mielikuvitusmatkalle kahdeksaan eri kulttuuriin tutustuttaen heidät niiden tapoihin, tarinoihin, ruokiin yms. Taitomerkkiä varten ryhmäläisten tulee suorittaa kaikki siihen sisältyvät tehtävät.

Tehtävät ovat

- * Pohjoiskalotin saamelaiset
- * Kreikan helleenit
- * Nepalilaiset
- * Japanin ainu-kansan jälkeläiset
- * Tansanian bantukansa
- * Senegalin wolofit
- * Pohjois-Amerikan tasankojen cheyennet
- * Grönlannin inuitit

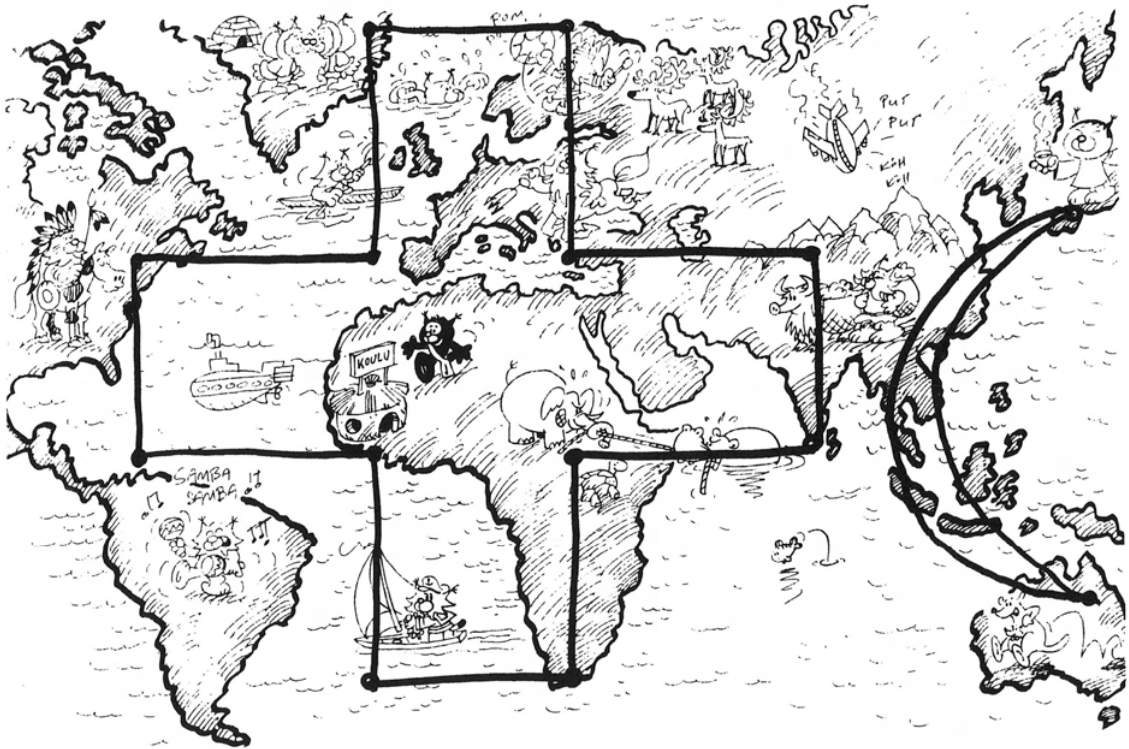
Jos tunnette omakohtaisesti jonkin vieraan kulttuurin, voitte keksiä siihen liittyviä tehtäviä ja siten korvata jonkin edellä mainituista esimerkkikohteista. Toimittakaa suunnittelemienne tehtävien suoritusohjeet mahdollisine taustatietoineen ja lähdemateriaaleineen keskustelun nuorisotiimiin, jotta muutkin ryhmät voisivat hyödyntää niitä tulevaisuudessa.

Merkin suorittamiseen kuluu aikaa noin kuusi tuntia. On suositeltavaa, että tehtävät käydään läpi yhteen menoon yhtenä päivänä. Mielikuvitusmatkan ympärille voi rakentaa kokonaisen retkiohjelman tai yhden leiripäivän rungon. Tehtävät voi tuki jakaa useammalle kokoontumiskerralle, mutta tällöin aiheen yhtenäisyys saattaa kärsiä.

Mielikuvitusmatka on tarkoitettu noin 10 varhaisnuoren ryhmälle. Jos osallistujia on enemmän, voitte toteuttaa merkin rengasharjoituksena, jossa pienryhmiin jaetut varhaisnuoret kiertävät vuorollaan eri rasteilla. Toinen vaihtoehto on jakaa varhaisnuoret joka kohteessa 5–10 hengen ryhmiin niin, että jokaisella ryhmällä on omat ohjaajansa. Ryhmiä muodostettaessa samanikäiset suorittajat kannattaa sijoittaa samaan ryhmään. Viittä varhaisnuorta kohden tarvitaan vähintään yksi ohjaaja. Yhteensä ohjaajia olisi hyvä olla ainakin kaksi.

Tehtävien yhteydessä annetaan yleisiä taustatietoja esillä olevasta kulttuurista. Nämä tietoiskut on koottu ohjaajien tueksi eikä niitä ole tarpeen lukea sellaisenaan ryhmäläisille. Tausta-aineistona voitte käyttää myös käsiteltävien maiden karttoja, sana- ja kuvakirjoja yms. Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ovat kirjastot pullollaan.

Havainnollistakaa matkakohteiden sijainti maailmankartan avulla (liite 1). Ryhmäläiset voivat halutessaan värittää kartan puuväreillä tai väriliiduilla. Kun merkitsette matkareittinne karttaan annettujen ohjeiden mukaisesti, muodostuu ääriiivoista tuttu kuvio: risti ja puolikuu.

Suunnitelkaa merkistä kokonaisuus. Varatkaa riittävästi aikaa tehtävien valmisteluun ja tarpeiston hankintaan. Keksikää erilaisia matkustustapoja ja -välineitä. Käyttäkää halutessanne rekvisiittaa apuna (esim. lentokoneen siivet ja turvallisuusopastus). Jokin leiriruokailu voitaisiin järjestää lentokoneaterian tapaan. Valmistakaa ryhmäläisille passit, jotka sitten tarkistatte ja leimaatte tulliasemilla. Joidenkin maiden tullimuodollisuuksiin voisi kuulua maahantulolomakkeiden täyttäminen.

Koska ohjaajien tehtävänä on useimmissa matkakohteissa edustaa alueen väestöä, pyrkikää jäljittelemään kulttuurin vaatetusta, kampauksia, meikkejä jne. sekä keksikää itsellenne soveliaat roolinimet. Tunnelman luomiseksi taustalla voisi vierailun ajan soida kyseisen kulttuurialueen musiikki.

Maailman ääriin -merkki edellyttää kaikilta osallistujilta mielikuvituksen käyttämistä ja sen valtaan antautumista. Ohjeiden pilkuntarkkaa noudattamista tärkeämpää on oma innostuksenne ja eläytymisenne. Pitäkää silti kiinni asiatiedoista. Merkki vaatii huolellisia ennakkovalmisteluja ja paljon työtä, mutta sitä kautta lopputulos voi olla ikimuistoinen. Teillä on mahdollisuus tehdä merkin suorittamisesta varhaisnuorille Suuri Seikkailu, jonka lumoihin he pääsevät, kunhan ohjaajatkin uskaltavat heittäytyä täysillä mukaan.

Hyvää matkaa!

TEHTÄVÄT

Pohjoiskalotin saamelaiset

- **Suorituspaikka:** mieluiten metsässä, esim. kodassa, louteessa, laavussa tai erätoverissa
- **Kesto:** noin 45 minuuttia
- **Tarvikkeet:** joikulevy tai -kasetti (esim. "Ean mássan", Angelin tytöt: "Dolla" tai Nils-Aslak Valkeapää: "Eanan, eallima eadni"), soitin paristoinen, noitarumpu, poronsarvi tai sitä muistuttava oksa, suopunki tai ohutta manillaköyttä
- **Ennakkovalmistelut:** rakentakaa kota tai vastaava; keksikää ryhmällemme oma joiku; valmistakaa tee se itse -noitarumpu:
 - vääntäkää taipuisa vaneri rummun kehäksi
 - pingottakaa ohut, vaalea nahka kireäksi sen päälle
 - maalatkaa symbolit rummun kehälle

noita rummun ja
rumpupalikan kanssa

saamelainen
metsästäjä
jousen ja nuolen
kanssa

vaarallinen karhu

majava uimassa
purossa alhaalta-
päin katsottuna

kota ja poropaimen

tuulen jumala Bieggálmaj
tuulikauhansa kanssa
poronsa takana

Lapin tuntureita tutkimaan voitte lähteä vaikka polkupyörillä.

Lapin retkellä varhaisnuoret perehtyvät perinteiseen saamelaiskulttuuriin, joikaukseen, saamen kieleen ja noitarumpuperinteeseen.

Kuunnelkaa äänitteeltä joikumusiikkia ja harjoitelkaa ryhmänne omaa joikua. Opetelkaa muutamia ilmaisuja saamen kielellä. Kokeilkaa ennustamista noitarummulla. Lopuksi voitte halutessanne järjestää suopungin heittokilpailun.

Taustatietoa

Saamelaiset ovat Skandinavian alkuperäiskansa. Vielä 2000 vuotta sitten saamelaisia asui lähestulkoon koko Suomenniemellä. Kun maanviljelys levisi Suomeen, pyyntielinkeinoja harjoittaneet saamelaiset siirtyivät pohjoiseen syrjäisemmille seuduille. Etelään jääneet saamelaiset sulautuivat ympäröivään kulttuuriin ja luopuivat perinteisestä elinkeinostaan ja kielestään.

Nykyisin Suomessa asuu yhteensä noin 6 500 saamelaista. Saamelais-kulttuuri elää voimakkaana vain pohjoisessa, Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa sekä Sodankylän kunnan pohjoisosassa. Näilläkin alueilla saamelaisia on enää vajaa puolet väestöstä. Suomen Lapin lisäksi saamelaisia asuu myös Ruotsin, Norjan ja Venäjän pohjoisilla alueilla yhteensä 50 000–70 000 henkeä. Tätä aluetta kutsutaan Saamenmaaksi (saamen kielellä Sápmi). Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ovat olleet poronhoito, kalastus, metsästys, luonnonvaraisten tuotteiden keräily ja käsityöt.

Vaatetus

Saamelaisten kansallispuku on saamen puku (Sámigákti). Puvun ulkonäkö vaihtelee alueittain. Puvun malli, värit ja koristenauhojen sommittelu kertovat kantajansa saamelaisryhmän, usein suvunkin. Suomen puolella on käytössä viisi saamen puvun päämallia: Tenon varren, Enontekiön-Koutokeinon, Sodankylän Vuotson, Inarin ja kolttasaamelaisten puku. Puku vaihtelee myös vuodenaikojen ja käyttötarkoituksen mukaan. Arkipuku on juhlapukua vaatimattomampi. Talvella pukeudutaan luonnollisesti lämpimämmin kuin kesällä: poronnahkaiseen karvakenkiin, villahuiviin, naiset vasannahasta valmistettuun lämpimään lakkiin ja miehet vuorattuun, vierkinahalla koristeltuun lakkiin.

Kieli

Saamelaiset (Sápmelas) puhuvat saamen kieltä. Siinä on kymmenen päämurretta. Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä: pohjoissaamea (yleisin), inarinsaamea ja kolttasaamea. Suomessa saamelaisilla on oikeus asioida viranomaisten kanssa saamen kielellä. Saamelaislapset saavat myös saamenkielistä opetusta kouluissa. "Hyvää päivää" on saamen kielellä "*Buore beaivvi*", (lausutaan [*puore peäivvi*]).

Joiku

Joiku on saamelaisten kansanmusiikkia, joka perustuu erityiseen äänenmuodostukseen. Laulujen sanoissa ihminen, luonto, tapahtumat, uskomukset ja opetukset ovat keskeisesti esillä. Joikua laulaessaan voi improvisoida.

Uskonto ja uskomukset

Useimmat Suomessa asuvat saamelaiset ovat evankelisluterilaisia paitsi kolttasaamelaiset, jotka ovat pääosin ortodokseja.

Aiemmin saamelaiset harjoittivat perinteistä saamen uskontoa. Siihen kuului monia jumalia, jotka ohjasivat luonnon voimia eri tavoin. Jumalia kutsuttiin apuun, kun oltiin metsästävässä tai kun nälänhätä tai sairaus yllätti. Saamelaiset shamaanit eli noidat toimivat jumalien viestinviejinä ja tulkitsivat heidän tahtoaan. Shamaanit olivat muuten aivan tavallisia ihmisiä, mutta heillä oli kyky vaipua hurmostilaan eli transsiin esim. joikua laulamalla. Noidilla oli maagisia rumpuja, joiden kehälle oli maalattu lähinnä luontoa kuvaavia symboleja. Noitarummun kalvolle pantiin jokin pieni esine, usein pala poronsarvea. Rummutettaessa esine siirtyi jonkin symbolin päälle, jonka merkityksen shamaani sitten tulkitsti.

kolttasaamelaisen puku

inarinsaamelaisen puku

Tenon puku

Sodankylän puku

Koutokeinon - Enontekiön puku

Kreikan helleenit

- **Suorituspaikka:** ulkona
- **Kesto:** noin puoli tuntia
- **Tarvikkeet:** viisi sulka- tai tennispalloa, ämpäri, A4-papereita, noppa, alle metrin pituisia keppejä
- **Ennakkovalmistelut:** valitkaa rasteille hyvät suorituspaikat; valmistakaa voittajille (laakerinlehti)seppeleet

Lapista Kreikkaan voitte matkustaa esimerkiksi autolla ja autolautalla. Ottakaa punainen tussi ja piirtäkää reitti pystysuorana viivana kartalle.

Kreikassa varhaisnuoret tutustuvat antiikin mytologiaan ja jumaltarustoon sekä olympialaisiin leikkimielisen kisailun avulla. Jakakaa varhaisnuoret viiden hengen joukkueisiin. Olympialaisissa on viisi lajia, joista kuhunkin joukkueet valitsevat keskuudestaan eri edustajan. Olympialajit on omistettu Kreikan jumaltaruston hahmoille. Ennen kisojen alkua voitte kertoa varhaisnuorille kustakin hahmosta ja hänen edesottamuksistaan. Lajien voittajat palkitaan (laakerinlehti)seppelein, kuten muinaisessa Kreikassa oli tapana tehdä.

Akilleen kantapää

Kaksi joukkuetta ottaa kerrallaan mittaa toisistaan. Joukkueiden edustajat asettuvat vastakkain ja kyykistyvät. Tarkoituksena on kyykyssä liikkuen läpsäyttää kämmenellä vastustajaa kantapäähän. Kustakin osumasta saa pisteen. Kolme pistettä saavuttanut kisailija voittaa erän ja pääsee jatkoon. Ottelua jatketaan, kunnes voittajajoukkue selviää.

Zeuksen nuolet

Joukkueiden edustajat asettuvat kukin vuorollaan heittoviivalle ja yrittävät saada viisi sulka- tai tennispalloa osumaan ämpäriin. Eniten palloja ämpäriin saanut heittäjä tuo joukkueelleen voiton. Tasapisteissä heitetään uusintapalloja, kunnes voittaja selviää. Kasvattakaa tarvittaessa heittomatkaa.

Ikaroksen lennokit

Kunkin joukkueen edustaja valmistaa paperista lennokin. Sen jälkeen kilpaillaan siitä, minkä joukkueen lennokki pysyy mahdollisimman kauan ilmassa.

Tychen hyvän onnen nopat

Joukkueiden edustajat heittävät noppaa vuoron perään. Tavoitteena on saada ensin silmäluku yksi, sitten kaksi jne. kuutoseen asti. Luvut on saatava suuruusjärjestyksessä. Ellei heittäjä saa haluttua silmälukua, hän jatkaa saman luvun saalistusta seuraavalla kierroksella. Ensimmäisenä koko sarjan ykkösestä kuutoseen heittänyt joukkue voittaa.

Hermeksen siivekkäät sandaalit

Tässä lajissa kaikkien joukkueiden edustajat suorittavat tehtävän samanaikaisesti. Aloituserkin kuultuaan he pyörivät itsensä ympäri (tukkihumalaa) kymmenen kertaa. Sen jälkeen he juoksevat parinkymmenen metrin matkan, kiertävät merkkipaalun ja palaavat takaisin. Ensimmäisenä maaliin päässyt kilpailija tuo joukkueelleen lajivoiton.

Taustatietoa

Kreikka on pinnanmuodostukseltaan vuoristoista. Alavia maita on vain kapeilla rannikkokaistaleilla ja laaksoissa. Kreikalle ominaisia ovat pitkä ja rikkonainen rantaviiva syvine lahtineen sekä lukuisat saaret. Väestöstä 95% on Välimeren rotuun kuuluvia kreikkalaisia. Tiheimmin asuttuja seutuja ovat Attika, Joonian saaret ja Thessalonikin ympäristö. Maaltamuutto lisää asutuksen keskittymistä Suur-Ateenan alueelle.

Kreikka on Euroopan köyhimpiä maita. Suurin osa maapinta-alasta on niittyä ja karua vuoristolaidunta, joka soveltuu vain lampaiden ja vuohien pitoon. Maan vuoristoisesta luonteesta, kesien kuivuudesta ja maaperän voimakkaasta eroosiosta huolimatta Kreikka on maatalousmaa, joka tuottaa viljaa (vehnää, ohraa ja maissia), hedelmiä, vihanneksia, puuvillaa, tupakkaa, viinirypäleitä, oliiveja ja sokerijuurikkaita. Oliiviöljyn tuottajana Kreikka on maailman kolmanneksi suurin.

Olympialaiset

Olympialaiset ovat saaneet alkunsa Kreikassa. Kisat alkoivat yksipäiväisinä ja laajenivat lopulta viisi-päiväisiksi. Ensimmäinen olympialaji oli nelivaljakkilpa-ajot. Vähitellen lajien määrä lisääntyi kahdeksaantoista.

Arvostetuin lajeista oli viisiottelu, jossa oli peräkkäin viisi kilpailua. Ottelu alkoi vauhdittomalla pituushypyllä, johon kaikki osallistuivat. Pituushypyn parhaat jatkoivat keihäänheitolla. Neljä keihäänsä pisimmälle singonnutta selvisi mukaan juoksukilpailuun. Kolme nopeinta juoksijaa pääsi heittämään kiekkoa. (Kiekonheitto sai luultavasti alkunsa siitä, kun sodassa singottiin litteitä kiviä vihollista kohti.) Ne kaksi, jotka olivat heittäneet kiekkoa kauimmaksi, päättivät viisiottelun painilla. Ottelijat painivat alastomina vartalot öljytyinä. Vastustaja täytyi selättää kolme kertaa, ennen kuin voitto julistettiin. Viisiottelun lisäksi muita olympialajeja olivat mm. lyhyen (stadionin) ja pitkän matkan juoksu, paini, nyrkkeily ilman hanskoja sekä painin ja nyrkkeilyn yhdistelmä, *pankraton*, jossa tappelun kaikki keinot olivat sallittuja.

Voittajat kruunattiin laakerinlehtiseppelein. Olympiakisoissa ei jaettu aineellisia palkintoja. Sen sijaan voittajan kotikaupunki muisti usein seudulle kunniaa ja mainetta tuonutta urheilijaa. Olympiavoittajalle lahjoitettiin esimerkiksi muistopatsaita, rahalahjoja,

elinikäinen eläke tai ilmaiset ateriat.

Akhilleus

Akhilleus on tunnetuin Troijan sodan kreikkalaisista sankareista. Antiikin tarustossa hän on merenjumalatar Thetiin ja kuningas Peleuksen poika. Thetis oli kastanut pienen poikansa haavoittumiselta estävään nesteeseen, mutta pidellyt tätä kantapäistä kiinni. Näin Akhilleuksesta tuli haavoittumaton kantapäitään lukuun ottamatta. Troijan sodassa Akhilleus surmasi troijalaisista sankareista suurimman, Hektorin, mutta kaatui itsekin kantapäähän osuneesta nuolesta. Tästä onkin jäänyt elämään sanonta Akilleen kantapäästä, jolla tarkoitetaan henkilön heikkoa ominaisuutta tai kohtaa.

Zeus

Kreikassa oli useita jumalia, joiden uskottiin asuvan Olympos-vuorella. Zeus oli kreikkalaisten ylijumala. Ukkosen jumalan, jumalien hallitsija Zeuksen tunnuksia olivat salama ja kotka. Hän oli oikeudenmukainen ja viisain kaikista jumalista. Hän oli Olympos-vuorella asuva sään ja taivaan jumala, kodin, asuinpaikan ja suvun suojelija, valtion suojelija sekä oikeuden ylläpitäjä.

Ikaros

Daidalos oli kreikkalaisessa mytologiassa taitelija ja keksijä, joka rakensi Kreetan kuninkaalle Minokselle labyrintin. Minoksen teljettyä Daidaloksen ja hänen poikansa Ikaroksen labyrinttiin Daidalos valmisti vahasta ja sulista siivet, joilla he pakenivat. Isänsä varoituksista välittämättä Ikaros lensi liian lähelle aurinkoa, jolloin vaha hänen siivissään sulii. Ikaros putosi mereen ja hukkui.

Tyche

Tyche oli Kreikan mytologiassa hyvän onnen jumala. Hänen tunnuksensa oli tasapainossa oleva vaaka.

Hermes

Hermes oli antiikin mytologiassa jumalten sanansaattaja, paimenien, merenkulkijoiden, kauppiaiden ja varkaiden suojelija. Hermes kuvattiin nuorukaisena, jolla oli matkapäähine ja siivekkäät sandaalit.

Nepalin mongolit

- **Suorituspaikka:** ulkona, mieluiten mäkisellä alueella
- **Kesto:** noin puoli tuntia
- **Tarvikkeet:** kolmioliinoja tai hengityssuojaimia, jumppapainoja tai hiekkaa, muovipusseja ja teippiä
- **Ennakkovalmistelut:** asetelkaa tuolit lentokoneen istuinrivien tapaan; valmistakaa lentokoneen siivet ja peräsin pahvista

Tällä matkalla varhaisnuorille esitellään Nepalin kiehtovaa ympäristöä. Valmistelkaa ja harjoitelkaa tehtävää etukäteen. Ottakaa mielikuvituksenne avuksenne, eläytykää tilanteisiin ja improvisoikaa tarpeen tullen. Seuraava toimintakuvaus ja vuorosanat ovat vapaasti muokattavissanne.

Toiminta	Vuorosanat
Varhaisnuoret nousevat kuvitteelliseen lentokoneeseen. Matkaoppaat (ohjaajat) kättelevät heidät koneen ovella. Matkustajat hakeutuvat paikoilleen. Ikkunapaikoilla istuville voidaan ohjenta lentokoneen siivet ja takapenkkiäisille peräsin. Lentokone alkaa keikkua uhkaavasti. Opas poistuu hetkeksi ohjaamoon. Lentokone laskeutuu töyssähdellen.	Tervetuloa Oy Halpamatka Ab:n lennolle Japaniin. Kiinnittäkää istuinvyönne ja sammuttakaa kännykkänne. Ai niin, reunimmaisilla paikoilla istujat, voisitteko pitää kiinni siivistä, koska viime lennolla pääsi käymään pikkuinen haveri... Ja te siellä keskiosassa, voisitteko ystävällisesti pidellä kattoa paikoillaan? Takapenkkiläiset, älkää vain missään tapauksessa nojatko seinään! Hyvä, olemme nyt turvallisesti ilmassa. Älkää välittäkö ilmakeuopista. Päivällinen tarjoillaan kello 17.00. Lennämme juuri Nepalin yli. Katsoessanne ulos ikkunoista näette alhaalla valtavan Himalajan vuoriston ja sen hohtavat, lumihuippuiset vuoret. Lähestulkoon koko Nepal on Himalajan vuoristoa. Tuolla etelässä vuoristo on matalampaa, mutta täällä pohjoisessa erittäin korkeaa... Hmm, mitäs tämä oikein on? Valitettavasti yksi moottoreistamme on vioittunut. Mitä...? Tarkoitan, kaksi moottoria... Itse asiassa lentokoneen kolme moottoria on vioittunut. Joudumme tekemään pakkolaskun... Nepaliin. Tervetuloa siis Nepaliin! Ihmisvahingoilta onneksi säästyttiin, mutta lentokoneemme on täysin toimintakelvoton. Meidän pitää nyt matkata jalkaisin lähimmälle lentokentälle. Kuten näette, olemme laskeutuneet tänne lumiseen vuoristoon. Lunta on polviin saakka itse kullakin. Mutta onpa täällä kaunista, kun lumi hohtaa valkoisena aamuauringossa! Tuolla on

<i>Toiminta</i>	<i>Vuorosanat</i>
Matkalaisten jalkoihin sidotaan painot (esim. jumppapainot tai hiekalla täytetyt muovipussit, jotka kiinnitetään pakkausteipillä). He saavat myös pienet ”hengityksesteet” (esim. kolmioliinat, jotka sidotaan höllästi suun ja nenän ympärille). Sen jälkeen oppaat johdattavat heidät vaellusretkelle kumpuilevaan maastoon. Oppaat johdattavat matkalaiset katoksen alle.	muuten maailman korkein vuori. Tietääkö joku sen nimen ja korkeuden? Aivan, sehän on Mount Everest ja se on 8 848 metriä merenpinnan yläpuolella. Himalajalla on muuten yhteensä yhdeksän huippua, jotka ovat yli kahdeksan kilometriä korkeita. Täällä ylhäällä ilma on ohutta, joten varautukaa siihen, että hengittäminen ja liikkuminen on erittäin raskasta. Seuratkaa minua! Lähdemme vuoren rinnettä alaspäin tätä kapeaa vuoristopolkua pitkin. Ottakaa tavaranne mukaan! Ei tämä ole ollenkaan niin raskasta kuin kuvittelette! Ajatelkaa, että paikalliset ihmiset kävelevät päivittäin koko elämänsä ajan näitä rinteitä ylös ja alas. Usein he vielä kantavat selässään painavia kuormia: polttopuita, rakennustarvikkeita tai muuta sellaista. Niin, onhan se totta, että he ovat tottuneet tähän ilmanalaan ja korkeuseroihin. Vain kuusi nepalilaista sadasta asuu kaupungeissa, ja loput 94 asuvat täällä vuorilla. Katsokaa, tuolla tulee vastaan jakkihärkäkaravaani! Niillä on paksu turkki, joka pitää ne lämpiminä täällä kylmässä ja paksussa lumessa. Ne kuljettavat milloin mitäkin vuorten yli. Nyt ne taitavat tuoda Tiibetistä, vuoriston tuolta puolen, lampaanvillapaaleja. Paikalliset naiset värjäävät villaa ja kutovat siitä kauniita, värikkäitä mattoja. Tämän valtion oikea nimi on muuten Sri Nepäla Sarkār. Jos tapaamme paikallisia asukkaita, voitte kysyä kuulumisia, jos joku osaa puhua nepalia eli gorkhalia. Osaako kukaan? Nyt olemmekin päässeet jo alemmas vuoren rinnettä. Kuten huomaatte, lunta on enää paikoitellen, ja polun molemmin puolin näkyy alppikasvillisuutta. Mutta mitäs nuo mustanpuhuvat pilvet ovat, jotka nousevat vuorten takaa? Taitaa tulla ukkosmyrsky. Mihinkähän pääsisimme suojaan? Katsokaa, tuollahan on nepalilainen teehuone. Mennään sinne! Ehdimme juuri sopivasti. Kuuletteko, millainen raekuuro tuli? Kai te nyt sen kuulette, mutta mitään muuta ette varmaan kuulekaan, niin lujaa rakeet lyövät peltikattoon. Varokaa te siellä nurkassa! Katto vuotaa ja sisään valuu vettä. Ja te siellä, lattioilla vilistelee skorpioneja näin sateella! Nyt sade jo loppuikin. Kuten huomaatte, täällä

Toiminta	Vuorosanat
Seurue jatkaa matkaa.	vuoristossa pilvet kaikkoavat yhtä nopeasti kuin ilmestyvätkin! Joskus tällaiset myrskyt ja rankat sateet voivat olla vaarallisia, jos ne saavat suuria maamassoja valumaan mukanaan ja aiheuttavat maanvyörymän. Onneksi tämä kuuro teki ainoastaan pieniä noroja maahan, kuten näette. Tuolta tulee muitakin ihmisiä. Taitaa olla jokin retkikunta. Täällä käy nimittäin melko paljon turisteja vaeltelemassa. Paikalliset asukkaat toimivat heidän tavaroidensa kantajina ja rahtaavat valtavia kuormia selässään. Katsokaapa, tuolla yhdellä miehellä on kokonainen puusänky selässään! Tuo hänen edellään kulkeva on varmaan sängyn uusi omistaja, koska hän näyttää niin ylpeältä. Ja tuolla toisella miehellä on vanha nainen selässään. Kysytäänpä, mihin he ovat menossa... He kertoivat olevansa matkalla sairaalaan. Miehen äiti on kovin sairas eikä jaksa kävellä. He ovat lähteneet kotoa jo kolme päivää sitten. Ajatella! Nyt olemme jo laskeutuneet vuoren rinnettä niin paljon alemmaksi, että kasvillisuuskin on muuttunut rehevämmäksi. Tunnistatteko näitä kasveja? Aivan, siinä on kuusi, ja tuo on sypressi. Ja huomaatte varmasti myös, että kaikki nämä jyrkät rinteet, niin ylös kuin mahdollista, on pengerrytetty viljelysmaaksi. Kuuletteko muuten tuon kellojen kuminan? Tuolla etenee jälleen karavaani, jossa on aaseja, hevosia ja muuleja, ja jokaisella on kaulassaan suuri kello. Kaikille elikoille on lastattu selkään hirmuiset määrät tavaraa. Olisikohan kuormana riisiä, teetä tai suolaa? Eikö hevosilla olekin hienot, kirjavat satulapeitteet, joissa on komeita punaisia sulkatöyhtöjä päissä? Tuolla vastaan tulee nainen, jolla on kori selässään. Arvatkaapa, mitä korissa on? Aivan oikein, vauva! Hänen isosiskonsa taitaa kävellä vierellä ja kantaa suurta, pahalta haisevaa koria. Luulen, että se sisältää jakin lantaa. Tiedätkö, mihin sitä tarvitaan? Juuri niin, sitä käytetään polttoaineena! Läheskään kaikilla lapsilla ei ole varaa käydä koulua, vaan heitä tarvitaan auttamaan kotitöissä. Siitä johtuu, että vain neljännes Nepalin asukkaista osaa lukea. Nyt kasvusto on jo muuttunut lehtipuumetsäksi. Tässä on tammi, ja tuossa kasvaa poppeli. Alapuolellamme siintää jo Nepalin pääkaupunki, Katmandu. Mutta se on todellisuudessa paljon kauempana, kuin miltä näyttää. Siksi emme kävele sinne asti. Lähellä on pienempi lentoasema, ei niin hieno, mutta ihan toimiva. Lentokoneet laskeutuvat tuolle ruohokentälle, jossa lehmät nyt laiduntavat ja lapset pelaavat jalkapalloa. Kuuletteko sireenin äänen? Se on merkinä siitä, että lentokone lähestyy ja aikoo laskeutua. Kentän vartijoille tulee kiire hätistää lehmät ja lapset pois alta. Lapset, hoi! Tulkaa pois sieltä, kone laskeutuu! Näettekö,

Toiminta	Vuorosanat
	millainen kantajien lauma. He toivovat, että koneessa olisi turisteja, jotka haluaisivat palkata heidät avukseen vuoristoretkelle. No niin, nyt teidän on pidettävä kiirettä, jotta ehditte tuohon lentokoneeseen. Pääsette jatkamaan sillä matkaa omin avuin. Kiitos teille kaikille tästä matkasta ja tervetuloa Oy Halpamatka Ab:n retkille toistekin!

Matkan Kreikasta Nepaliin voitte piirtää kartalle suorana viivana punaisella tussilla.

Japanin ainu-kansan jälkeläiset

- **Suorituspaikka:** sisällä
- **Kesto:** noin 45 minuuttia
- **Tarvikkeet:** neliönmuotoisia papereita, origamityön mallikappale, vihreää teetä, kuppeja (mielellään korvattomia), teekannu, vedenkeitin tai vesipannu, teevispilä, jätevesiastia, lautasliina
- **Ennakkovalmistelut:** taitelkaa mallikappaleet toisesta tai molemmista origamitöistä

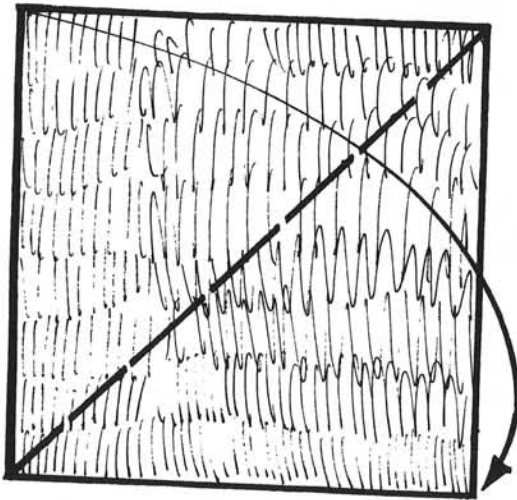
Japaniin päästään jatkamaan matkaa lentokoneella – tällä kertaa paremmalla menestyksellä. Ottakaa lyijykynä ja piirtäkää kartalle lentoreitti Nepalista Japaniin. Tässä matkakohdeessa varhaisnuoret tutustuvat japanilaiseen kulttuuriin, erityisesti origamitaiteeseen ja teeseremoniaan.

Jakakaa ryhmäläisille paperit ja taitelkaa yhdessä jokin origamityö. Liitteinä on kaksi origamiohjetta, joista pingviini on helpompi ja sammakko vaikeampi askarrelltava. Lisää hyviä ohjeita löydätte mm. kirjastosta ja internetistä. Taittelemalla etukäteen mallikappaleen saatte käsityksen työn vaativuudesta. Älkää valitko ryhmäläisille liian vaikeaa tehtävää, jottei innostus muuttuisi turhautumaksi.

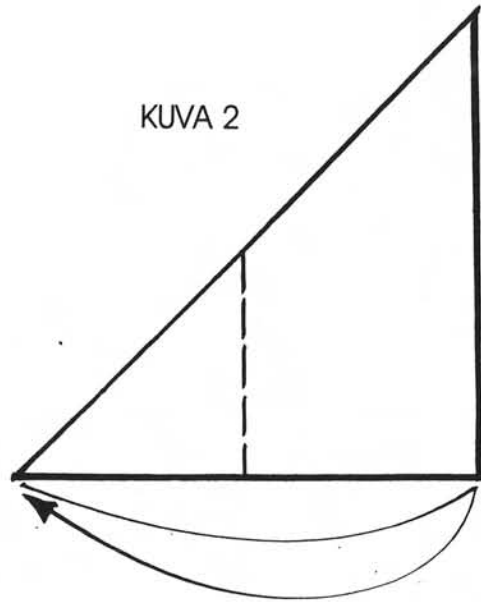
Ohje pingviinin tekemiseksi

- Ota neliönmuotoinen paperi, joka on toiselta puolelta värillinen (mielellään musta) ja toiselta valkoinen.
- Aseta paperi pöydälle värillinen puoli ylös päin. Taita paperi kahtia kuvan 1 mukaisesti niin, että vasen ylänurkka tulee oikean alanurkan päälle.
- Taita paperi niin, että vasen nurkka tulee oikean alanurkan päälle. Avaa taitos saman tien (kuva 2).
- Työnnä vasemmasta nurkasta oikealle niin, että se kääntyy sisäänpäin lehtien väliin. Vasen nurkka tulee siis jälleen oikeaan alanurkkaan, mutta nyt lehtien välissä (kuva 3).
- Taita päällimmäisen lehden alanurkka kiinni vasempaan reunaan (kuva 4).
- Tee sama toimenpide myös alemmalla lehdellä (kuva 5).
- Raota taitosta hieman ja käännä ylin kulma nurin päin niin, että värillinen puoli taittuu päälle (kuva 6). Pingviinisi on valmis!

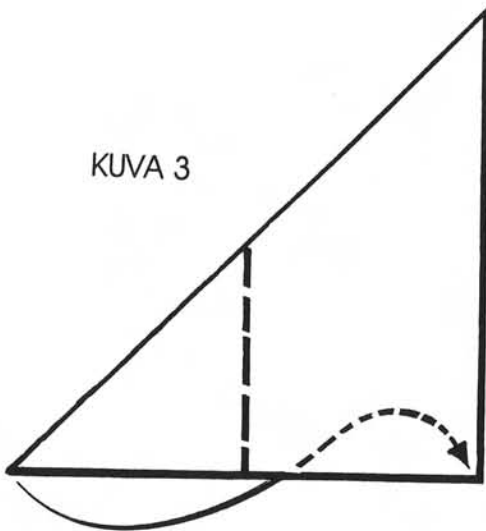
KUVA 1

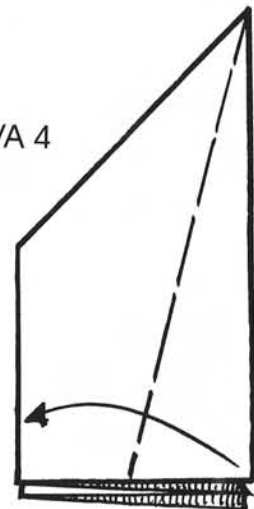
KUVA 2

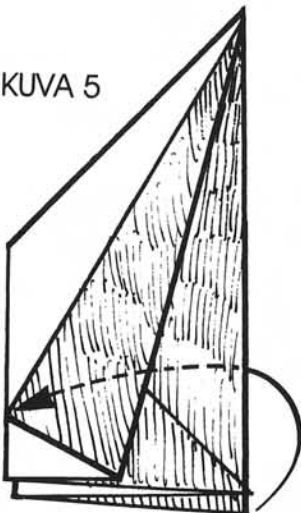
KUVA 3

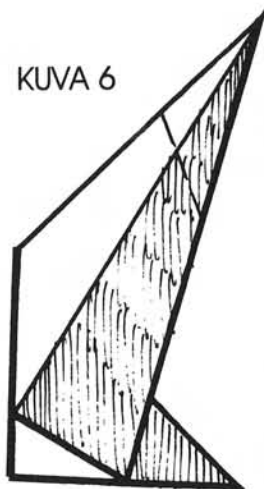
KUVA 4

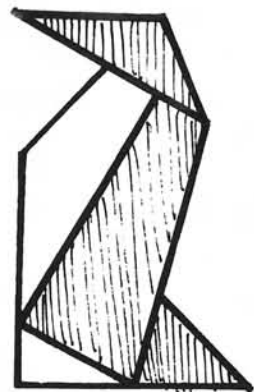
KUVA 5

KUVA 6

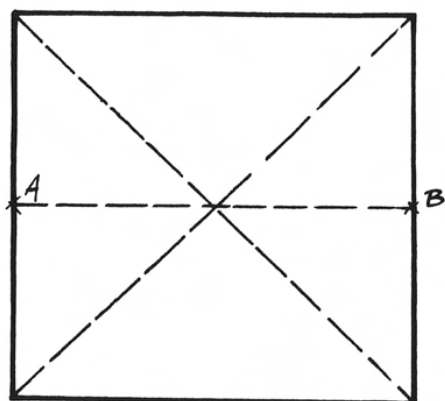
VALMIS

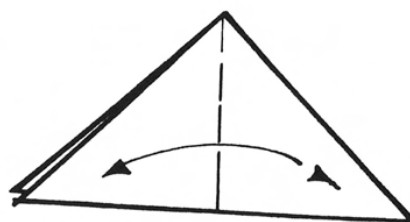
Ohje sammakon tekemiseksi

- Ota neliönmuotoinen paperi ja taittele se kuvan 7 mukaisesti (nurkasta nurkkaan menevät taitokset ensin; käännä sitten paperi ja tee vaakasuorataitos). Avaa taitokset saman tien.
- Työnnä kohdat A ja B vastakkain taitoksen mukaisesti. Paperi taipuu kuvan 8 mukaiseen asentoon. Taita syntynyt kolmio kaksinkerroin kuvan 8 mukaisesti ja avaa taitos saman tien.
- Taita päällimmäisen paperin nurkat ylös kuvan 9 mukaisesti.
- Taita keskimmäiset nurkat keskiviivaan (kuva 10) ja avaa taitos heti.
- Taita nyt keskimmäiset nurkat edellisessä kohdassa syntyneeseen taitteeseen (kuva 11). Avaa taitokset saman tien.
- Nosta ylimmät nurkat takaisin alas avaamalla taitos (kuva 12).
- Nosta ne sitten keskivaiheille aiemmin tehtyjen taitosten mukaisesti (kuva 13).
- Taita samalla tavalla siivekkeet ihan keskiviivaan kiinni (kuva 14). Taita keskiviivassa olevia kulmia ulospäin. Käännä työ toisin päin.
- Taita uloimmat siivekkeet taaksepäin niin, että niiden reunat ovat ihan keskiviivassa kiinni. Nosta alimmat kärjet takakautta ylös sivuilla (kuva 15).
- Tee päällimmäiseen lehteen (sammakon reiden kohdalle – alat varmasti tässä vaiheessa jo hahmottaa sen) vekki sammakon takakoiven alkukohdaksi (kuva 16). Sammakkosi on valmis!

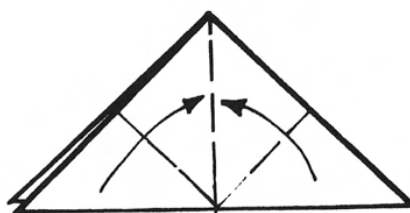
7

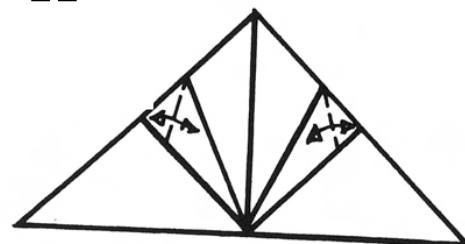
8

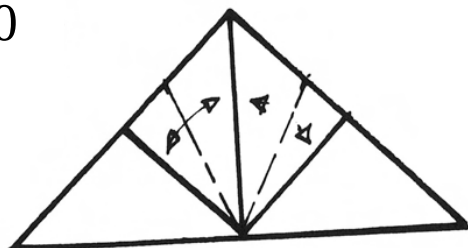
9

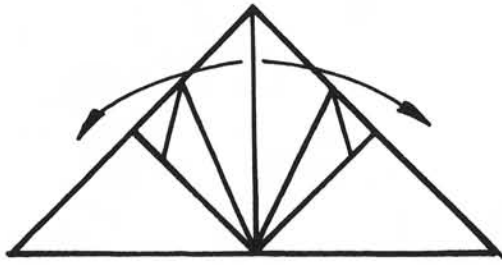
11

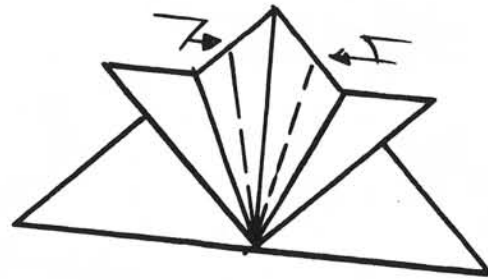
10

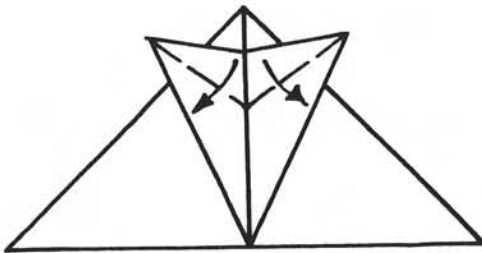
12

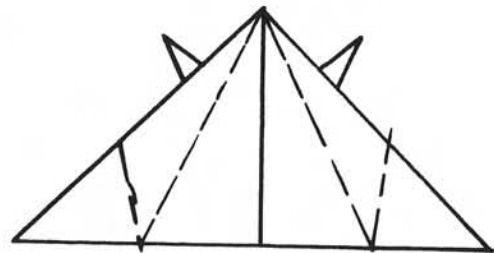
13

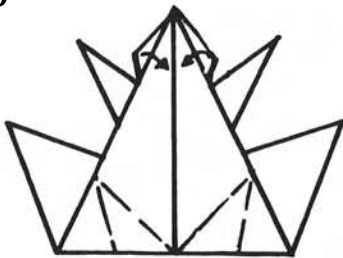
14

15

16

17

Järjestäkää ryhmäläisille teeseremonia. Keittäkää teevesi kiehuvaaksi ja jäähdyttäkää hieman. Mitatkaa litran kannuun ruokalusikallinen vihreää teetä ja kaatakaa vesi vähitellen teen päälle. Hauduttakaa noin yksi minuutti. Täyttäkää kupit usealla täyttökerralla, jotta jokaiseen kuppiin tulee noin desilitra samanvahvuista teetä.

Ryhmäläiset voivat istua polvillaan lattialla tai tynyjen päällä. Kuppiin tartutaan kaksin käsin ja sitä käännetään puoli kierrosta myötäpäivään. Tee juodaan kolmella ja puolella kulauksella, joista viimeinen (puolikas siemaisu) saa olla äänekäs. Kuppi palautetaan alkuasentoon kääntämällä sitä kädessä puolikierrosta vastapäivään. Sen jälkeen kuppi asetetaan lattialle. Lopuksi teenjuoja asettaa kämmensä eteensä maata vasten ja kumartaa niin, että otsa koskettaa kämmenselkää.

Taustatietoa

Japani koostuu tuhansista saarista. Pinta-alaltaan se on vain vähän Suomea suurempi, mutta väkiluvultaan (125 miljoonaa) maailman seitsemänneksi suurin valtio. Japani on siis erittäin tiheästi asuttu. Asutus on keskittynyt neljälle pääsaarelle, jotka ovat pohjoisesta lukien Hokkaido, Honshu, Shikoku ja Kyushu.

Suurin osa maasta on vuoristoa ja metsää. Ajoittain Japanissa kärsitään taifuunien aiheuttamista tulvista ja kaatosateista sekä tulivuorenpurkauksista ja maanjäristyksistä.

Asuminen

Perinteiset japanilaishotellit ovat tiilikattoisia puutaloja riisipaperisine liukuseinineen ja tatamihuoneineen. Tatami on pitkistä riisiohjista kudottu matto, joka peittää huoneen koko lattian. Nykyaikaiset japanilaistalot muistuttavat paljon meidän talojamme. Kuitenkin yleensä ainakin yhdessä huoneessa on perinteinen tatamilattia.

Kimono

Kimono on japanilaisten naisten ja miesten pitkä, mekomainen asu, joka kiinnitetään leveällä kangasvyöllä. Aiemmin kimono oli jokapäiväisessä käytössä, mutta nykyään siihen pukeudutaan vain juhlapäivinä.

Origami

Origami on japanilainen taidemuoto, jossa teokset taitellaan paperista. Sen uskotaan saaneen alkunsa Kiinassa, mutta Japanissakin sitä on harrastettu jo 1 500 vuotta. Sana "origami" tulee kahdesta japaninkielisestä sanasta: oru (taitella) ja kami (paperi). Aluksi paperitaideteoksilla koristeltiin temppelitä ja pyhäköitä. Tuolloin origameja taittelivat munkit, Japanin hovi, yläluokka ja samurait. Kun paperi yleistyi, origamien tekeminen tuli koko kansan harrastukseksi, ja vähitellen se on levinnyt myös muualle maailmaan.

Ruokakulttuuri

Riisi on japanilaisille perusruokaa siinä missä

suomalaisille peruna. Riisiä syödään aterioiden yhteydessä syömäpuikoilla. Japanissa noudatetaan tarkkoja ruoka-aikoja. Illallinen nautitaan noin kello 18–19, eikä sen jälkeen enää napostella iltapaloja. Illallinen koostuu usein monista ruokalajeista esimerkiksi keitosta, salaatista, riisistä ja sashimista (kalaruoka). Kaikki tuodaan pöytään kauniisti koristeltuina omissa pienissä astioissaan. Jälkiruokana Japanissa tarjotaan usein kansallisjuomaa eli vihreää teetä.

Teeseremonia

Tee on Japanissa paljon käytetty nautintoaine. Japaniin teenjuonti tuli Kiinasta ensimmäisten buddhalaismunkkien mukana. Kiinalaisissa luostareissa munkit nimittäin joivat teetä pysyäkseen hereillä mietiskellessään. Yhä edelleen teen juonnilla tavoitellaan sisäistä rauhaa.

Teeseremoniaa voi verrata suomalaisiin kahvikutsuihin; jos syytä sellaisen järjestämiseen ei ole, se keksitään. Vieraat kutsutaan teeseremoniaan jo viikkoa aikaisemmin. Pisimmillään seremonia kestää viisi tuntia ja sen valmisteluihin kuluu koko päivä. Nykyään sitä enää harvoin toteutetaan niin suurimuotoisena.

Vieraat saapuvat teehuoneeseen yksitellen puutarhan polkua pitkin. Teehuoneen oviaukko on matala, joten sisään astuessaan henkilö joutuu kumartamaan ja siten osoittamaan nöyryyttä. Isäntä tai emäntä saapuu teehuoneeseen vasta sitten, kun viimeinen vieras on kovaäänisesti sulkenut oven perässään. Isäntä sytyttää tulen. Pitkään teeseremoniaan kuuluu myös ateria (riisiä ja keittoa).

Syötyään vieraat siirtyvät ulos jaloittelemaan ja isäntä jää valmistelemaan varsinaista teeseremoniaa. Kongin vaimealla kumahuksella vieraat kutsutaan takaisin sisälle. Isäntä tuo huoneeseen vesiaastian, teevispilän, jätevesiaastian ja vesipadan, kunkin erikseen. Hän puhdistaa teen valmistusvälineet lautasliinalla, huuhtelee maljan ja valmistaa teen. Seremoniassa käytetty tee on jauhemaista vihreää teetä, jota vispataan bambuvispilällä, kunnes teestä tulee vihreää "jadeuutetta". Jokainen isännän liike on tarkkaan

harkittu ja harjoiteltu. Vieraat juovat vuorollaan teetä samasta maljasta. Viimeinen vieraista puhdistaa maljan lautasliinallaan ja ojentaa satoja vuosia vanhan perintömaljan seurueen tarkasteltavaksi. Isäntä ja vieraat ihastelevat yhdessä maljan

kauneutta. Teetä tarjoillaan toistamiseen. Tällä kertaa isäntä valmistaa jokaiselle vieraalle oman kupillisen miedompaa juomaa ja tarjoaa seremonian päätteeksi makeisia tai pieniä makeita leivonnaisia tasoittamaan teen hieman kitkerää makua.

Japanista lennetään kaartaen yli Kaakkois-Aasian. Lentokone kääntyy Australian päällä ja palaa sitten hieman itäisempää reittiä takaisin Japaniin. Tämä kiertomatka piirretään kartalle punaisella tussilla (muodostuneen kuvion tulisi olla puolikuun muotoinen). Japanista lennetään takaisin Nepaliin samalla koneella, jolla sinne tultiinkin. Tämä lento merkitään kartalle lyijykynällä. Nepalista lentokone suuntaa ensin Intian niemimaan eteläkärkeen, mistä se kääntyy kohti Tansaniaa. Lentoreitti merkitään kartalle punaisella tussilla.

Tansanian bantukansa

- **Suorituspaikka:** lämpimänä kesäiltana ulkona, muutoin sisätiloissa
- **Kesto:** noin tunti
- **Tarvikkeet:** ruoka-aineita, lautasia, mukeja, matto, kaksi vedellä täytettyä ruukkua, kiviä, nuotion tekovälineitä tai kynttilöitä
- **Ennakkovalmistelut:** valmistakaa ruoat, opetelkaa kertomaan satu

Ugali-maissipuuro	Vihanneskastike	Maitotee
3 kkp maissijauhoa 4 kkp vettä	2 isoa sipulia 4 isoa tomaattia 1 dl pieneksi hakattua pinaattia öljyä suolaa vettä	$\frac{1}{2}$ osaa vahvaa teetä $\frac{1}{2}$ osaa maitoa runsaasti sokeria
Kiehautetaan vesi. Lisätään osa jauhoista ja vatkataan puukauhalla. Lisätään loput jauhot ja vatkataan, kunnes puuro on sormin syötävän paksua. Keitetään noin 10 minuuttia koko ajan vatkatun. (Voitte halutessanne valmistaa myös mannaryynipuuroa tai riisipuuroa käsin syötävän paksuna.)	Paloitellaan sipulit ja tomaatit. Ruskistetaan ne öljyssä. Lisätään pinaattimurska ja tilkka vettä. Kiehautetaan kypsäksi. Jos haluatte enemmän makua, voitte lisätä muutamia pekoninviipaleita, jotka käristetään yhdessä sipulin ja tomaatin kanssa.	Vesi, teelehdet, maito ja sokeri kiehautetaan kaikki yhdessä. Siivilöidään teelehdet pois ja tarjotaan banaanin kanssa.

Tansaniaan saavuttaessa on jo ilta, ja sikäläinen isäntäperhe ottaa matkalaiset avosylin vastaan. Perheenjäsenet kertovat maastaan, elämästään ja kielestään. Sitten he tarjoavat illallisen.

Savimajan vieressä on suuri vesiruukku, jossa ruokailijat pesevät oikean kätensä. Sitten kaikki istuvat piiriin palmumaton päälle. Piirin keskellä on Ugali-maissipuuroa, vihanneskastiketta ja banaania. Ruokajuomana on vettä, jota jokainen ottaa omalla mukillaan suuresta kiviruukusta,. Syöminen tapahtuu oikealla kädellä, koska vasenta kättä käytetään vessassa asioitaessa. Ensin otetaan banaanista pieni pala ja murskataan se

oikean käden kämmenessä. Sitten käteen kauhaistaan vähän puuroa. Banaani ja puuro puristetaan palloksi, joka kastetaan kastikkeeseen ja syödään. Jälkiruuaksi voidaan nauttia maitoteetä. Ateriointi tapahtuu rauhallisesti samalla seurustellen.

Illallisen jälkeen varhaisnuoret saavat kokeilla tansanialaista lastenpeliä. Tätä peliä jokainen pelaa itseksensä.

Pelaajalla on viisi pientä kiveä. Neljä kiveä hän asettaa maahan hieman erilleen toisistaan. Käteen jääneen kiven hän heittää ilmaan. Sitten hän yrittää ehtiä poimimaan yhden maassa olevan kiven ja sieppaamaan ilmaan heitetyn kiven, ennen kuin se koskettaa maata. Tämä kaikki pelaajan tulee tehdä yhdellä kädellä. Jos hän tässä onnistuu, hän saa laittaa ilmasta sieppaamansa kiven syrjään. Tätä toistetaan neljä kertaa.

Kun pelaaja on neljästi peräkkäin poiminut kiven maasta ja saanut heittämänsä kiven ilmasta kiinni, hän siirtyy seuraavaan vaiheeseen. Nyt maahan asetetaan kaksi kiveä vierekkäin. Pelaajan tavoitteena on napata nämä kaksi kiveä sekä kolmas yläilmoihin viskattu kivi sen ilmalennon aikana. Tässä hänen täytyy onnistua kahdesti.

Sitten on vuorossa kaikkein vaativin osa. Pelaaja sinkoaa yhden kiven korkealle ilmaan ja yrittää ehtiä sen ilmalennon aikana poimimaan kaikki neljä kiveä maasta sekä koppaamaan vielä putoavan kiven ilmasta. Jos hän tässä onnistuu, hän on selvinnyt pelistä.

Huom! Joka kerta, kun ilmaan heitetty kivi pääsee putoamaan, peli täytyy aloittaa alusta.

Tansaniassa on tapana, että koko heimo kerääntyy iltaisin nuotion loimuun kuuntelemaan tarinoita. Usein nämä tarinat ovat eläinsatuja. Kootkaa varhaisnuoret nuotion ympärille. Vaihtoehtoisesti voitte sisätiloissa istua lattialle piiriin, sytyttää piirin keskelle kynttilöitä ja sammuttaa valot rauhallisen tunnelman luomiseksi. Kertokaa omin sanoin seuraava afrikkalainen kansansatu.

Mbango

Mbango-niminen kilpikonna asusti syvällä aarniometsässä, aivan virran rannalla. Eräänä päivänä Mbango huomasi joessa saaren. Äkkiä saari alkoi elää, ja se nousi rannalle syömään ruohoa. Mbango kauhistui otuksen suurta kokoa. Koko yön pieni kilpikonna vapisi pelosta ajatellessaan otusta, joka oli, kuten varmaan arvasittekin, virtahepo.

Aamulla Mbango-parka säikähti uudelleen nähdessään toisen, vielä suuremman otuksen, joka kulkiessaan katkoi puita kuin ruohonkorsia. Elefantti oli lähtenyt metsästä joen rantaan kylpemään.

Mbango alkoi pohtia keinoa, millä saada nuo kaksi jättiläistä pelkäämään itseään. Se keräsi rohkeutensa, ui virtahevon lähelle ja huusi: "Kuule virtahepo, onko totta, että elefantti on vahvempi kuin sinä?" "Hulluja puhut. Yksikään eläin ei ole minua vahvempi", mörisi virtahepo ja alkoi laskeutua veden alle. "Sinä erehdyt. Jopa minä, jopa minäkin voitan sinut", kimitti Mbango. "Sinäkö? Höh! Pienuudessa kai", pilkkasi virtahepo. Mbango ehdotti, että he mittelisivät voimiaan vetämällä kilpaa köyttä keskipäivällä joella.

Sitten Mbango-kilpikonna meni elefantin luo ja kysyi: "Kuule elefantti, onko totta, että virtahepo on vahvempi kuin sinä?" Elefantti kohotti päätään ja toittoti: "Hulluja puhut. Yksikään eläin ei ole minua vahvempi!" "Erehdyt. Jopa minä, jopa minäkin voitan sinut", uhosi Mbango, mutta veti varmuuden vuoksi päänsä piiloon panssarin sisään. "Vai sinä? Höh! Pienuudessa kenties", ivasi elefantti. "Mitelläänkö voimiamme? Hankitaan köysi ja kiskotaan kumpikin suuntaamme. Sittenpähan nähdään, kumpi on vahvempi", sanoi Mbango ja sopi elefantin kanssa köydenvetokilvasta keskipäivällä joen rannalla.

Keskipäivällä Mbango kohtasi metsänreunassa elefantin ja ojensi sille köyden pään. Köyden toisen pään kilpikonna vei virtahevolle, joka odotti vedessä. Koska virtahepo ja elefantti eivät nähneet toisiaan, kumpikin kuvitteli kamppailevansa pienen kilpikonnan kanssa. Tosi asiassa Mbango

oli kätkeytynyt rantakasvillisuuden suojiin. Piilostaan se kurkki, miten jätit reuhoivat, miten kumpikaan ei antanut periksi ja miten kumpaakin hävetti, kun ne eivät mahtaneet mitään pikkurukselle otukselle. Lopulta virtahepo ja elefantti sentään uupuivat ja lähtivät ottelupaikalta.

”No, kumpi on vahvempi, sinä vai minä?” kysyi Mbango, kun se seuraavan kerran kohtasi virtahevon. ”Miten kummassa se on mahdollista? Kuinka kummassa minä en saanut sinua hievahtamaan paikaltasi?” ”Minä tarrauduin niin tiukasti ja syvälle maahan”, selitti nokkela Mbango-kilpikonna. ”Sillä lailla. Sehän se selitys olikin”, tuumi virtahepo äimistyneenä. Ja Mbango meni hyvillä mielin elefantin luo.

Samanlainen vuoropuhelu käytiin elefantin ja Mbangon välillä. ”Minä tarrauduin niin tiukasti ja syvälle maahan”, selitti Mbango jälleen. ”Sillä lailla. Sehän se selitys olikin”, totesi elefantti. Ja se päätti heti mennä ker-tomaan leijonalle, miten mahdottoman vahva pieni Mbango-kilpikonna oli.

(Afrikkalainen kansansatu)

Taustatietoa

Suurin osa tansanialaisista kuuluu ns. bantu-kansoihin. Heimoja on maassa yli sata, ja kaikilla heimoilla on oma kielensä. Bantut ovat tumma-ihoisia ja kiharatukkaisia, toiset lyhytkasvuisia ja toiset pitkiä.

Tansanian runsaat luonnonvarat ovat kiehtoneet myös kauempana asuvia. Alueelta on löytynyt mm. pehmeää norsunluuta, eläinten nahkoja ja kultaa. Vuosisatojen saatossa rannikolla kävi paljon merenkulkijoita monista eri maista.

Kulttuuri ja kieli

Ulkomaalaisten mukanaan tuomat vaikutteet sekoituivat alkuperäiskulttuuriin. Alueen kulttuuria alettiin kutsua swahili-kulttuuriksi, ja ihmiset alkoivat puhua swahilin kieltä. Swahilista muodostui Tansanian pääkieli. Vaikka väestöstä vain 3 % puhuu swahilia äidinkielenään, lähes 85 % ymmärtää sitä.

Seuraavassa on muutamia swahilinkielisiä ilmaisuja:

Jambo = Terve (sanotaan nuorille)

Shikamoo = Päivää (sanotaan vanhemmille ja kokeneemmille)

Habari yako? = Mitä kuuluu?

Nzuri = Kiitos hyvää

Karibu = Tervetuloa

Perheyhteisö

Tansanialaisille perhe on erittäin tärkeä. Siihen kuuluu isän, äidin ja lasten lisäksi isovanhemmat, sedät, tädit, serkut jne. Perheessä isä on ehdoton auktoriteetti. Hänellä saattaa olla moniakin vaimoja. Isä paimentaa karjaa tai käy metsästävässä, ja perheen pojat seuraavat mukana. Äiti hoitaa pikkulapset, tekee ruuan, hankkii veden ja polttopuut ja viljelee peltoa. Perheen tyttäret ovat töissä äidin apuna.

Senegalin wolofit

- **Suorituspaikka:** sisällä, kesällä vaihtoehtoisesti myös ulkona
- **Kesto:** noin puoli tuntia
- **Tarvikkeet:** –
- **Ennakkovalmistelut:** valmistautukaa kertomaan tarina ja ohjaamaan keskustelua

Tansaniasta kamelikaravaani kuljettaa matkalaiset Etelä-Afrikkaan. Siellä nousta purjeveneeseen tarkoituksena seilata Atlantin valtameressä olevalle saarelle, Tristan da Cunhalle. Siellä on kuitenkin huono sää, joten purjelaiva kääntää suuntansa kohti Senegalia. Reitti piirretään karttaan punaisella tussilla.

Lukekaa tai kertokaa omin sanoin varhaisnuorille tarina senegalilaisesta pojasta, Hamadista. Viritelkää sen jälkeen keskustelua kuullusta. Verratkaa Hamadin päivää suomalaislapsen päivään. Mikä on samanlaista ja mikä erilaista? Mikä on paremmin ja mikä huonommin?

Missä asutaan? Millaisia perheet ovat? Mitä aikuiset tekevät työkseen? Millaista koulunkäynti on? Mitä tapahtuu, jos joku sairastuu? Halutessanne voitte ryhmäläisten kanssa eläytyä tapahtumiin näyttelemällä niitä.

Hamad

Kuuluu askelia, hiljaista puhetta, astioiden kolinaa. "Joko nyt on aamu?" kysyn unisena. "Tump-tump-tump", kuuluu kuin vastaukseksi.

Ulkona on vielä pimeää, mutta äitini ja sisareni ovat jo aloittaneet päivän askareensa. Ääni "tump-tump" tulee siitä, kun he pitkillä puunuillaan hienontavat hirssintähkiä jauhoksi puisessa astiassa. Jyskytykseen alkaa sekoittua muitakin aamun ääniä: kukkojen kieuntaa, vuohien mäkätystä, lintujen aamuviestejä toisilleen ja pikkusisarusten tuhua viereisiltä matoilta. Kuulostaa siltä, että kylämme alkaa vähitellen herätä uuteen päivään.

Isä kurkistaa majaan ja näkee minut silmät avoimina. Hän hymyilee, ja minä vastaan hymyyn. "Poikani, onko tänään koulua vai lähdetkö kanssani paimentamaan karjaa?" hän kysyy käheällä äänellä. "On koulua", vastaan minä. "Ole ahkera ja paina mieleesi kaikki asiat, joita opettaja kertoo. Koulumaksut ovat kalliita, ja kun kasvat aikuiseksi, huomaat, että on helpompi pärjätä maailmassa, jos tietää ja ymmärtää asioita" sanoo isä vakavana. Olemme hetken hiljaa. Minusta alkaa tuntua, että kaikki ei ole kunnossa. Isä yskähtää kerran ja sanoo: "Nuorin tyttäreni Aissata, sinun sisaresi, on hyvin sairas. Hän on itkenyt lähes koko yön isoäidin majassa." Sitten isä häviää ovelta. Hän joutuu lähtemään karjan kanssa kauas tuoretta ruohoa etsimään, sillä kaikki ruoho kylän läheltä on jo syötetty karjalle. Maa alkaa myös olla niin kuivaa, ettei uutta ruohoa kasva.

Tavallisen maanviljelijän elämä ei ole helppoa, etenkin, kun perheessä on paljon lapsia. Minulla on kolme vanhempaa ja kaksi nuorempaa sisarusta. Vanhemmista sisaruksista 15-vuotias siskoni on vielä kotona. Muut ovat lähteneet kaupunkiin töihin, ja he lähettävät aina tilipäivinä rahaa kotiin. Minun on joskus ikävä heitä, mutta ymmärrän, että heidän kotiin lähettämänsä raha on tarpeen. Tuolla rahalla me voimme ostaa vaatteita ja ruokaa torilta, jos sattuu, että sadekaudena ei sadakaan vettä.

Niin, sadekauden pitäisi alkaa pian. Nyt on kevät ja sadekausi täällä Senegalissa alkaa kesäkuussa ja päättyy vasta syksyllä. Sadekaudena sataa melkein joka päivä. Silloin luonto muuttaa väriään kellanruskeasta ihanan vihreään. Mutta joinakin vuosina vettä tulee vain vähän tai ei ollenkaan. Silloin mikään ei tietenkään kasva ja koko kylä on vaikeuksissa, kun ruoka loppuu. Lehmät laihtuvat tuoreen ruohon puutteesta ja maapähkinä, jota me eniten viljelemme, ei myöskään kasva. Voi kuinka toivonkaan, että tänä kesänä kaikki menisi hyvin!

"Hamad, sinun pitää jo nousta ylös. Hirssipuuro on valmista!" äiti huutaa keittomajalta. Kanat majan takana tunnistavat äidin äänen ja alkavat nekin kaakattaa aivan kuin ilmoittaakseen, että nekin haluaisivat aamiaista. Pian kanojen kuoroon yhtyy myös pari vuohta etupihalta. Minua naurattaa moinen konsertti.

Nousen ylös ja venyttelen. Käärin mattoni rullalle seinän viereen. Astun ulos majasta. Auringonsäteet sokaisevat minut hetkeksi. Syön puuroni kiireesti. Sitten olenkin jo valmis lähtemään kouluun, joka sijaitsee noin kolmen kilometrin päässä kotoani. Minä kuljen tuon matkan juosten, koska linja-autot eivät kulje täällä päin. Päivällä käyn kotona ruokatunnilla ja palaan iltapäiväksi takaisin kouluun. Meillä on koulua kolmena päivänä viikossa, ja tärkein oppiaine on lukemaan oppiminen. Silloin, kun en ole koulussa, autan tietenkin isää eläinten paimentamisessa ja peltotöissä.

Minun kouluni on iso olkimaja, jossa penkkeinä ovat puunrungot. Se on hyvä koulu. Olisi liian kuuma istua taivasalla ilman varjoa, sillä aurinko on keskipäivällä polttavan kuuma. Opettajalla on oma jakkara ja suuri liitutaulu. Tänään opettajamme on luvannut kertoa meille matkoistaan ympäri

Senegalia. Hän aloittaa kertomalla Dakarista, joka on Senegalin pääkaupunki. Hän kertoo autoista, taloista, hotelleista, kaupoista ja merestä. Kuuntelemme opettajan kertomusta kuin ihmeellistä satua.

Minä en ole koskaan nähnyt korkeita taloja, vain olki- ja savimajoja meidän kylässämme ja naapurikylässä. En ole myöskään kävellyt suolaisen meren rannalla, kuten opettajamme on tehnyt. Minä kyllä tiedän, että vedessä voi olla suolaa. Kerran naapurikylään kaivettiin syvä kaivo suurella vaivalla, jotta ihmiset saisivat juomavetensä läheltä eikä heidän tarvitsisi hakea sitä kilometrien päästä. Kävi kuitenkin niin, että kaivon veden havaittiin olevan suolaista. Se oli suuri pettymys. Ei sellaista vettä voi juoda, eikä sillä voi kastella kasveja. Sillä vedellä ei voinut tehdä oikein mitään. Joskus sattuu myös niin, että kaivon vesi on niin likaista, että se tekee sairaaksi.

Siirryn ajatuksissasi kotiin ja pikkusisareeni Aissataan. Äiti oli yrittänyt juottaa siskolle yrteistä valmistettua juomaa, mutta hänen olonsa ei ollut siitä kohentunut. Isoäiti oli aamulla sanonut, että hän vie Aissatan terveysasemalle. Siellä terveydenhoitaja antaisi lääkettä, joka varmasti auttaisi. Mutta entä, jos he eivät ehdikään ajoissa? Olikohan Aissata juonut likaista vettä?

Havahdun ajatuksistani. Opettaja kertoo juuri siitä, miten vaihteleva luonto on Senegalin eri osissa. Maan pohjoisosissa on pääosin erämaata piikkipensaineen tai kuivaa savannia. Sen sijaan etelään mentäessä luonto on vehreämpää. Etelä-Senegalissa on paljon jokia. Joen varsien tuuheissa metsissä kasvaa erilaisia puita: palmuja, villapuita ja runsaasti muutakin kasvustoa. Puita on niin paljon ja ne ovat niin isoja, ettei aurinkoa juurikaan näe oksien välistä.

Opettaja piirtää taululle kuvan villapuusta. Puunjuurelle hän piirtää ihmisen seisomaan, jotta ymmärtäisimme paremmin, miten mahtava puu on. Etelän metsissä liikkuu norsuja, leopardeja, marakatteja, virtahepoja ja vaikka mitä. Olisi varmasti hauskaa katsella virtahepojen leikkiä joessa.

Minun kotini on savannilla. Savannilla kasvaa enimmäkseen vain ruohoa. Kyllä siellä puitakin on, esimerkiksi akaasioita ja apinanleipäpuita. Apinanleipäpuu on mielestäni hauskin tuntemani puu. Se on aivan sen näköinen, kuin se kasvaisi väärin päin – siis juuret taivasta kohti. Minun kotikylässäni on majojen ympärillä bamburuo'oista rakennetut aidat. Osaksi sen vuoksi, että villieläimet eivät tulisi kyläämme, osaksi siksi, että jokaisella perheellä on hyvä olla oma piha.

Pian koulupäivä on lopussa ja lähemme kaikki kotiin. Saavuttuani kotipihaan kuulen isoäidin selittävän äidille terveyskeskusmatkaansa. Isoäiti kertoo, että hoitaja oli tiedustellut häneltä, aikooko hän maksaa lääkkeit rahalla, tavaralla vai työllä. Isoäiti oli maksanut rahalla, jonka isovelji oli lähettänyt postissa edellisellä viikolla. Aissata oli saanut lääkettä. Nyt hän nukkuu tuhisten äidin sylissä.

Illalla kyläämme saapuu tarinankertoja Babou. Hän on vanha ja paljon kokenut mies. Tarinankertoja on aina tervetullut vieras, sillä hänenlaisiaan on harvassa, ja ilta tarinankertojaa kuunnellen on mukavaa vaihtelua meille kyläläisille. Baboun saapuessa tervehdimme ja tiedustelemme toistemme vointia.

Istumme kaikki nuotion äärellä. Lapset ovat kerääntyneet lähelle Babouta. Aikuiset istuvat hiukan kauempana. On aivan hiljaista, vain yöeläimet huutelevat toisilleen. Babou kertoo illan aikana monta hienoa tarinaa. Niinpä nukkumaan mennessäni minusta tuntuu, kuin olisin itse lukenut monen kirjan verran kiehtovia kertomuksia.

Taustatietoa

Senegalin pohjoisosassa on puoliaavikkovyöhykettä. Siellä kasvaa piikkipensaita ja -akaasioita. Sateita on vähän ja epäsäännöllisesti. Etelässä on trooppinen kosteahko ilmasto ja savannikasvillisuutta: apinanleipäpuita, mahonkipuita, puuvillapuita ja sitruunapuita. Luonnossa elää villinä mm. pahkasikoja, apinoita, paviaaneja ja riistalintuja. Rannikolla kasvaa öljypuita. Senegalissa on kaksi vuodenaikaa: kuiva ja kostea.

Väestö

Wolofit muodostavat Senegalin suurimman väestöryhmän (35 % koko väestöstä). He asuvat maan länsiosassa. Fulanit olivat aiemmin kiertäviä paimentolaisia, mutta nykyään he harjoittavat karjankasvatusta. Keski-Senegalissa asuvat Sererit ovat menestyksekkäitä maanviljelijöitä.

Asutus

Suurin osa senegalilaisista asuu maaseudun kylissä. Asumukset sijaitsevat kylän keskusaution ympärillä. Majat rakennetaan usein vierekkäin, sillä suvun jäsenet haluavat asua yhdessä. Majojen ympärille rakennetaan aita, joka pitää villieläimet loitolla ja estää karjaa talleamasta puutarhatilkkuja.

Jokaisella perheellä on useita majoja: asuinmaja, viljasäiliö, keittomaja jne. Majat on yleensä pyöreitä. Ne rakennetaan perinteiseen tapaan oljensekaisesta savesta ja peitetään olki- tai heinäkatolla, joka kestää rankatkin sateet. Ikkunoita majoissa ei ole. Nykyisin joissakin kylissä näkee myös tiilitaloja.

Kieli

Senegalin virallinen kieli on ranska, mutta maassa puhutaan edelleen paljon heimokieliä mm. wolofia. Seuraavassa on muutamia sanoja wolofiksi:

nanga def = huomenta

fananal djam [lausutaan *fananal dziam*] = päivää, iltaa

dieureudieuf [*diörödiöf*] = kiitos

balma = anteeksi

si subeu [*si subö*] = aamu

beutiek [*bötiök*] = päivä

timis = ilta

gudi = yö

pape [*papö*] = isä

yaye [*iai*] = äiti

rakke bu djigee [*rak bu dzigee*] = sisko

rakke bu goor [*rak bu gor*] = veli

khalé [*hale*] = lapsi

lekke [*lekkö*] = syödä

café = kahvi

dute = tee

mburu = leipä

keur [*kör*] = maja, koti

deuk [*dök*] = kylä, asua

dundu = elää

tabakh [*tagah*] = rakentaa

dimbeli [*dimböli*] = auttaa

harit = ystävä

ecole [*ekol*] = koulu

djité [*dzite*] = opettaja

wergujaram = terveys

bene [*benö*] = yksi

niar = kaksi

niet = kolme

Pohjois-Amerikan tasankojen cheyennet

- **Suorituspaikka:** ulkona
- **Kesto:** noin 40 minuuttia
- **Tarvikkeet:** kangasta tai kartonkia, saksia, lankaa, neula tai liimaa, sulkia, siveltimiä, kangasvärejä tai erivärisiä kangas-/huopatilkkuja, kasvo- tai sormivärejä, jousipyssy ja nuolia
- **Ennakkovalmistelut:** rakentakaa tiipii, merkitkää jousiammuntarata, sytyttäkää nuotio (tietoa intiaaneista löytyy esim. kirjasta "Intiaaniatlas")

Senegalissa astutaan sukellusveneeseen. Sukellusveneellä matkataan suoraan länteen, yli Atlantin valtameren, kunnes tullaan Venezuelan rannikolle. Siellä kurssi muutetaan kohti pohjoista, jolloin päästään Pohjois-Amerikkaan. Piirtäkää sukellusveneeseen reitti karttaan punaisella tussilla.

Varhaisnuoret saavat tutustua intiaanien elämään. Nimetkää toisenne intiaanimillä. Tehkää sulkapähineet ja maalatkaa juhlamaalaukset kasvoihin. Keksikää oma aurinkotanssi. Harjoitelkaa jousiamuntaa.

Leikkikää intiaanileikkiä. Opettakaa ensin leikkiin kuuluvat liikkeet varhaisnuorille. Harjoitelkaa niitä muutamia kertoja.

Leikkijät asettuvat piiriin siten, että yksi leikkijöistä jää piirin keskelle. Keskellä olija valitsee jonkun piirissä seisovan, osoittaa häntä ja sanoo jonkin leikkiin kuuluvista sanoista. Valitun leikkijän samoin kuin hänen molempien vierustoveriensa tulee välittömästi tehdä sovitut liikkeet. Jos joku leikkijöistä tekee virheen tai ei muista, mitä pitäisi tehdä, hän joutuu vuorostaan piirin keskelle.

Leikkiin kuuluvat sanat ja liikkeet ovat:

Intiaani

Osoitettu tekee toisella kädellään ”sulan” päänsä taakse. Vierustoverit päästävät intiaanien sotahuudon taputellen kämmenellään töröillä olevia huuliaan.

Kanootti

Osoitettu ”tasapainoilee” ylävartalollaan aivan kuin istuisi kiikkerässä kanootissa ja tähyää käsi otsalla eteenpäin. Vasemmanpuoleinen vierustoveri meloo kanootin vasemmalla puolella ja oikeanpuoleinen oikealla puolella.

Biisoni

Osoitettu tekee päähänsä sarvet molemmilla etusormillaan. Vierustoverit tömistelevät jaloillaan.

Toteemi

Osoitettu tekee käsillään kehikon päänsä ympärille ja irvistää. Vierustoverit tanssivat vieressä.

Taustatietoa

Cheyennet kutsuivat itseään **tsitsitaseiksi**. Nimitys on peräisin dakotan kielen sanasta **dzitsi** eli meikäläiset. **Sha hi ’yena**, josta cheyenne-nimitys on tullut, tarkoittaa vieraskielistä.

Cheyennet asuivat 1600-luvulla Minnesota-joen varrella nykyisen Minnesotan osavaltion lounais-osassa. Vuosisadan lopulla suuremmat intiaaniheimot painoivat kuitenkin päälle, ja cheyennejen piti siirtyä nykyiseen Etelä-Dakotaan ja Wyomingin rajamaille. Aluksi he elivät maanviljelyksellä, metsästyksellä ja villiriisin keruulla. Myöhemmin he oppivat käyttämään hevosia hyödykseen, ja biisonin metsästyksestä tuli heidän pääelinkeinonsa. Cheyennet asuivat biisonin nahasta ommellussa tiipiissä. Kesäisin heimot kokoontuivat suurina kyläkuntina tasangoille. Talvella he oleskelivat pienemmissä ryhmissä suojaisissa laaksoissa.

Uskonto ja uskomukset

Cheyenneillä oli kaksi jumalhahmoa: Maheo ja Maheyuno. Maheo oli kaikkein korkein olento, josta cheyennet uskoivat kaiken elollisen saaneen alkunsa. Maheon ilmentyminä pidettiin monia yliluonnollisia voimia: Isoäiti Maata, Aurinkoa,

Ukkosta, Kuuta, Tähtiä, Pyörretuulta jne. Myös Maheyuno oli Maheon ilmentymä. Sen kuviteltiin muodostuvan neljästä pyhästä pääilmansuunnasta. Koska Cheyenneille maakin oli pyhä, uskottiin, että kaikki elävät olennot, niin eläin- kuin kasvikunnastakin, olivat keskenään tasavertaisia ja yhtä arvokkaita – olivathan ne kaikki Isoäiti Maan lapsia.

Juhlat

Cheyenneillä oli kolme tärkeää juhlaa: aurinkotanssi, pyhän nuolen juhla ja biisonipähineen juhla. Ennen juhlaa miehet kylpivät teltsaunoissa. Juhlassa tanssittiin, tehtiin maalauksia ja käsiteltiin pyhiä esineitä. Näin pyrittiin saamaan korkeampien olentojen apu.

Intiaanimimet

Kun heimoon syntyi lapsi, hänelle annettiin nimi jo samana päivänä. Nimi annettiin jonkin suuren ja mahtavan, esimerkiksi luonnonilmiön tai eläimen, mukaan. Nimi saattoi olla esimerkiksi Musta Hirvi tai Kotkan Sulka.

Grönlannin inuitit

- **Suorituspaikka:** sisällä tai ulkona pöydän ääressä
- **Kesto:** noin tunti
- **Tarvikkeet:** suojapaperi pöydälle, tukevat pahvit rakennuslustoiksi, palasokeria, tomusokeria, vettä, korkeareunainen astia, vispilä (tai liimaa)
- **Ennakkovalmistelut:** kootkaa iglun mallikappale

Pohjois-Amerikan rannikolla hypätään kajakkeihin ja melotaan Azoreitten saariryhmälle. Sieltä suunnataan kohti pohjoista, Grönlantia. Piirtäkää melontareitti karttaa punaisella tussilla. Varokaa, ettei kukaan putoa kanootista!

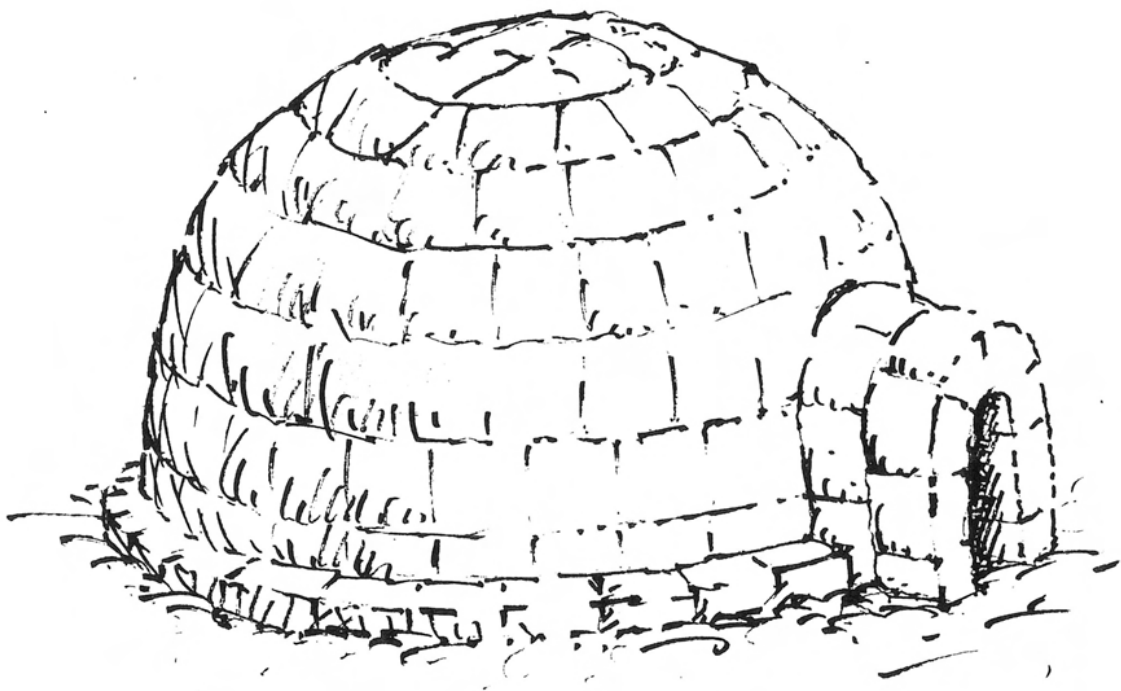
Grönlannissa tutustutaan sen alkuperäiskansan, inuitien, elämään.

Varhaisnuoret rakentavat iglun pienoismallin 2–3 hengen ryhmissä.

Yhtä iglua varten tarvitaan vajaa kilo sokeripaloja, desilitra tomusokeria ja muutama tippa vettä. Tomusokeriliisterin sijaan sokeripalat voi kiinnittää myös liimalla.

Iglun rakentaminen ei ole ihan helppoa, sillä kerrokset eivät heti liimaannu toisiinsa ja sortuvat siksi helposti. Mallikappaleen tekeminen etukäteen on tärkeää. Tällöin hallitsette rakentamisen niksit ja voitte opastaa varhaisnuoria tekemisessä. Mallikappale osoittaa myös, ettei tehtävä ole mahdoton.

1. Tomusokeri pannaan korkeareunaiseen astiaan. Siihen lisätään vettä tippa kerrallaan ja vatkataan sokerista notkea seos.
2. Tukevan pahvialustan päälle muodostetaan sokeripaloista ympyrä niin, että yhdelle sivulle jää aukko sisäänkäyntiä varten. Sokeripalat liitetään toisiinsa tomusokeriseoksella. Pohjakerroksen päälle ladotaan uusi kerros sokeripaloja, jotka kiinnitetään vastaavasti sokeriseoksella jne. Näin iglu pystytetään kerros kerrokselta. Viimeksi rakennetaan tunnelimainen sisäänkäynti.
3. Iglun on annettava kuivua paikallaan ainakin vuorokausi, ennen kuin se kestää liikuttelua.

Seuraavaksi harjoitellaan eskimotervehdystä ja muita tervehtimistapoja, kuten päännyökkäystä, kättelyä sekä erilaisia halauksia.

1. Eskimoiden nenunenu

Eskimo tervehtii hieromalla nenäänsä toisen nenää vasten. Tarinan mukaan Grönlannin kylmä sää on vaikuttanut tervehdyksen syntyyn. Koska käsineiden riisuminen voisi aiheuttaa sormien jäätymisen, eskimot kättelyn sijaan mieluummin hierovat neniään vastakkain ja ilmaisevat näin ilonsa toistensa tapaamisesta.

2. Hartiahalaus

Tämä halaus tapahtuu ikään kuin aidan yli, vaikkei halaajien välissä mitään estettä olisikaan. Henkilöiden ylävartalot koskettavat, mutta alavartalot ovat kauempana toisistaan. Halaus on yleensä lyhyt esim. tervehdys- tai hyvästelytilanteissa. Hartiahalaus sopii erityisen hyvin ujoille tai tottumattomille halaajille.

3. Karhunhalaus

Halaaja ottaa halattavaa kiinni siltä korkeudelta, mille yltää, ja rutistaa voimakkaasti noin viisi sekuntia. Toimii erityisen hyvin itseään pitempiä halattaessa; esim. lapsen halatessa vanhempaansa tai ryhmäläisen ohjaajaansa. Sopii henkilöille, joita yhdistää sama tunne tai asia. Karhunhalaus voi esimerkiksi helpottaa kahta jännittyntä ihmistä.

4. Ristihalaus

Henkilöt seisovat vastakkain saman puolen käsi ylhäällä ja toinen alhaalla. Kädet kiedotaan kevyesti toisen ympärille ja sitten rutistetaan. Tämä on perinteinen Punaisen Ristin halaus.

5. Kylkihalaus

Henkilöt kulkevat vierekkäin käsivarsi parin harteilla tai vyötäröllä. Molemmat rutistavat välillä lempeästi toisiaan.

6. Poskihalaus

Halattavaa lähestytään takaa päin. Halaaja painaa poskensa toisen poskea vasten samalla, kun hän kietoo kätensä tämän ympärille. Poskihalauksella voidaan esim. tervehtiä tuolissa istuvaa ystävää tai lohduttaa surullista kaveria.

7. Pikahyökkäyshalaus

Halaaja ryntää esiin ja rutistaa kaveriaan nopeasti ja napakasti hartioiden ympäriltä. Sopii ihmisille, jotka rakastavat yllätyksiä. Kannattaa varoa päiden yhteenkolautusta.

8. Hampurilaishalaus

Tämä on kolmen hyvän ystävän halaus. Kaksi henkilöä seisoo vastakkain ja kolmas asettuu heidän väliinsä kasvot kumpaan suuntaan tahansa. Uloimmat halaavat hartioista ja keskimäinen vyötäröltä. Kaikki kolme voivat painaa päänsä yhteen.

9. Ryhmähalaus

Ryhmä muodostaa tiiviin ympyrän kädet vierustoverien olkapäillä tai vyötärön ympärillä. Samalla kun rutistetaan, voidaan piiriä vielä tiivistää liikkumalla keskipistettä kohti. Halataan toisia pitkään ja hartaasti.

Taustatietoa

Grönlanti on maailman suurin saari. Valtaosa siitä on jäätikön peitossa. Mannerjää voi olla jopa kolme kilometriä paksua! Jäätöntä rannikkoaluetta on vain noin Suomen pinta-alan verran. Grönlannin ilmasto on hyvin kylmä.

Väestö

Grönlannissa on asunut useita kansoja aikojen saatossa. Inuitit ovat Grönlannin alkuperäisväestöä. He tulivat saarelle yli 4 000 vuotta sitten Keski-Aasiasta Siperian, Alaskan ja Kanadan kautta. Suurin osa nykyisistä grönlantilaisista on inuitien jälkeläisiä.

Noin 3 000 vuotta sitten saarelle saapui Sarkak-kansa, joka kalasteli vuonoissa ja liikkui paikasta toiseen koiravaljakoilla. Sen jälkeen Grönlannissa kukoisti Dorset-kulttuuri, joka muistutti kovasti Pohjois-Amerikan intiaanikulttuureja. 900-luvulla Grönlantiin saapui Thule-kansa. He olivat hyviä saalistajia, jotka kajakeilla liikkuen pyydystivät jopa sadan tonnin painoisia Grönlannin valaita.

900-luvun lopulla viikinki Erik Punainen perusti Grönlannin etelärannikolle yli 600 hengen siirtokunnan. Viikingit ja heidän jälkeläisensä asuivat saarella yli 500 vuotta, ja enimmillään heitä oli

3 000–4 000. Myöhemmin Tanskan kuningas lähetti laivan etsimään viikinkien jälkeläisiä, mutta heitä ei enää löytynyt. Grönlannista tuli kuitenkin Tanskan siirtoma.

Nykyisin Grönlanti kuuluu yhä Tanskalle, mutta sillä on laaja itsehallinto. Saaren virallinen kieli on grönlanti, mutta myös tanskaa käytetään.

Elinkeinot

Perinteisiä elinkeinoja ovat olleet hylkeiden, valaiden ja mursujen metsästäminen. Niitä on metsästetty nimenomaan ravinnoksi. Raa'assa hylkeenlihassa on paljon tärkeitä vitamiineja. Niiden merkitys korostuu, koska kasvikunnan tuotteita on vain rajoitetusti saatavilla. Nykyisin kalastus on saarelaisten tärkein elinkeino.

Asutus

Grönlanti on hyvin harvaan asuttu. Tiukkaan pakkautuneesta lumesta tehdyt iglut edustavat Pohjois-Grönlannin perinteistä asumismuotoa. Saaren rannikkokaupungeissa näkee nykyään paljon norjalaistyyppisiä taloja.

Grönlannissa matkalaisia alkaa vaivata kova koti-ikävä. Niinpä hypätään mereen ja kroolataan kotiin – Lapin kautta. Merkitkää uintimatka karttaan punaisella tussilla.

